

POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie **H.R.**

skazanej z art. 148 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 27 czerwca 2023 r.,

z urzędu, kwestii wznowienia postępowania kasacyjnego zakończonego

postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2021 r., III KK 293/20,

o oddaleniu kasacji obrońców skazanej jako oczywiście bezzasadnych,

p o s t a n a w i a:

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne;

2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2021 r., III KK 293/20, o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnych kasacji wniesionych przez obrońców skazanej H.R. i kasacje te przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu - Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym;

3. obciążyć Skarb Państwa wydatkami postępowania o wznowienie postępowania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2021 r. (sygn. akt III KK 293/20) wydanym w składzie jednoosobowym (sędzia Antoni Bojańczyk)

oddalono jako oczywiście bezzasadne kasacje obrońców skazanej H. R. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 20 grudnia 2019 r. (II AKa 343/19).

Jeden z obrońców skazanej złożył do Sądu Najwyższego wniosek o rozważenie z urzędu zasadności wznowienia postępowania kasacyjnego. W uzasadnieniu wniosku powołano się na argumenty zawarte w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21 i z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21. Obrona wskazała, że cytowana uchwała pozostaje w mocy i nie została uruchomiona skutecznie ścieżka prowadząca do odstąpienia od tez w niej zawartej. Wobec tego wnioskodawca zaakcentował konieczność rozważenia możliwości wznowienia postępowania zakończonego przez Sądem Najwyższym z uwagi na zaistnienie przesłanki z art. 439 §1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wskazane we wniosku obrońcy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2021 r. (III KK 293/20) o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnych wydane zostało przez sędziego Antoniego Bojańczyka, który uzyskał nominację do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 poz. 3).

W takiej sytuacji zachodzi okoliczność określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady sądu, stanowiąca uwzględnianą z urzędu bezwzględną przyczynę odwoławczą. Wynika to w sposób jednoznaczny z pkt 1 uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20. Uchwała ta ma moc zasady prawnej, wiążąc wszystkie składy Sądu Najwyższego zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (zob. w tym przedmiocie postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, z dnia 29 września 2021, V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22,

postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22 i z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23). Przeprowadzoną przez Sąd Najwyższy w powołanych orzeczeniach wykładnię przepisów Kodeksu postępowania karnego oraz ustawy o Sądzie Najwyższym, w powiązaniu z wykładnią przepisów konwencyjnych dokonaną przez powołane w tych orzeczeniach rozstrzygnięcia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, ten skład Sądu Najwyższego uznaje za trafną i do niej się w tym miejscu odwołuje, uznając ją za własną.

Przechodząc do kwestii dopuszczalności wznowienia z urzędu postępowania w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w pełni podziela pogląd wyrażony w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r. (III KO 43/23 i II KO 73/22) i z dnia 21 czerwca 2023 r. (V KO 17/22 i V KO 30/22) oraz zawartą w uzasadnieniach tych postanowień argumentację o możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego prawomocnie zakończonego w Sądzie Najwyższym postanowieniem o oddaleniu kasacji. Na ocenę tę nie wpływa postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2023 r. (I KZP 17/22) bowiem z uwagi na swoją treść nie ma charakteru wiążącego, a nadto, skoncentrowało się ono nie tyle na wykładni art. 540 § 1 k.p.k. ale na ustaleniu i wykazaniu, że wykładnia przepisu art. 540 § 1 k.p.k. w odniesieniu do przedmiotu postępowania wznowieniowego jest utrwalona i bezsporna, tak w orzecznictwie, jak i piśmiennictwie. Nie odniesiono się przy tym do szeregu istotnych kwestii, które zostały wskazane w postanowieniach Sądu Najwyższego w sprawach III KO 43/23 i II KO 73/22, w tym do szczegółowej analizy także tych orzeczeń, które stanowiły podstawę do wydawania późniejszych orzeczeń o niedopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego czy postępowania wznowieniowego. Wykazano w tych postanowieniach, że nie tylko nie było jednolitej linii orzeczniczej (była dominująca, ale nie jednolita) ale także i to, iż kompleksowa wykładnia art. 540 § 1 k.p.k., a tym samym również w odniesieniu do przesłanek wznowienia z art. 542 § 3 k.p.k., nie uzasadnia wyeliminowania z podstawy wznowienia postępowania kasacyjnego, a odmienna wykładnia naruszałaby regułę wykładni opartą na niemożności blokowania dostępu stronie do środka zaskarżenia w sytuacji, gdy konstrukcja ustawowa takiej wyraźnej blokady nie przewiduje. Nie można także nie dostrzegać,

że przecież już dochodziło nie tylko do rozpoznawania wniosków o wznowienie postępowania kasacyjnego, ale i wznawiano postępowanie kasacyjne prowadzone przez Izbę Dyscyplinarną.

Regulacja zawarta w art. 542 § 3 k.p.k. w żadnym zakresie nie wyklucza spod zakresu swojego zastosowania postępowań prowadzonych przed Sądem Najwyższym. Co więcej, art. 544 § 2 k.p.k., wyraźnie wskazuje, że w kwestii wznowienia postępowania zakończonego „orzeczeniem” Sądu Najwyższego, Sąd ten orzeka w składzie 3 sędziów. Termin „orzeczenie” na gruncie Kodeksu postępowania karnego obejmuje zarówno wyroki jak i postanowienia. Także art. 540 § 1 k.p.k. *in principio*, posługujący się terminem „postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem”, nie zawiera żadnych językowych wskazówek, które miałyby prowadzić do wniosku, że w przypadku wydania przez Sąd Najwyższy postanowienia o oddaleniu kasacji, postanowienie takie nie jest „prawomocnym orzeczeniem” kończącym postępowanie sądowe. Postępowanie kasacyjne ma przecież charakter postępowania sądowego, a postanowienie o oddaleniu kasacji niewątpliwie w sposób prawomocny kończy to postępowanie.

Tylko szczególne względy wynikające z wykładni systemowej lub funkcjonalnej mogłoby przemawiać za ograniczeniem jednoznacznych wyników uzyskanych w płaszczyźnie wykładni językowej art. 540 § 1 k.p.k. i art. 542 § 3 k.p.k. Trafnie podkreślono w przywoływanym postanowieniu Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2023 r. (III KO 43/23), że tylko w zakresie przesłanek wznowienia postępowania określonych w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. z uwagi na treść tych przesłanek, mogą mieć one zastosowanie do tego postępowania, w którym wydano orzeczenie prawomocnie rozstrzygające o odpowiedzialności karnej. Odpowiednio ma to także zastosowanie do przesłanek z art. 540a k.p.k. oraz 540b k.p.k.

Niezależnie od powyższych okoliczności, Sąd Najwyższy za zasadne uważa także przekonanie, wyrażone w przywoływanym wcześniej postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., iż „postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji wyczerpuje środki odwoławcze przewidziane polskim prawem wewnętrznym, uprawniając do złożenia skargi indywidualnej do ETPCz (art. 35 ust. 1 EKPC). Uwzględniając dotychczasowe orzecznictwo Trybunału w sprawach

polskich, w których wskazywano na naruszenie standardu z art. 6 ust. 1 EKPC w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy w składach z udziałem osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy z 2017 r. [powołane wcześniej wyroki: z dnia 8 listopada 2021 r., sprawa Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skargi nr 49868/19 i 57511/19) oraz z dnia 3 lutego 2022 r., sprawa ADVANCE PHARMA Sp. z o.o. przeciwko Polsce (skarga nr 1469/20)], jedynie rozstrzygnięcie dopuszczające wniosek o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji i uchylenie zapadłego w tym postępowaniu orzeczenia, na zasadzie prewencyjnej, zapobiec może wniesieniu skutecznej skargi do ETPCz, a tym samym uchylić ryzyko ponoszenia przez Skarb Państwa związanych w ewentualnym orzeczeniu Trybunału nie dających się oszacować konsekwencji finansowych. Naprawienie na gruncie krajowym stwierdzonego uchybienia takim skutkiem bez wątpienia zapobiega.”

Oznacza to, że także w perspektywie rozstrzygnięć wydanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zachodzi potrzeba wznowienia postępowań kasacyjnych, zakończonych w Sądzie Najwyższym postanowieniami o oddaleniu kasacji wydanymi przez nienależycie obsadzony skład sądu, z naruszeniem standardów wyznaczonych przez art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji i kasacje obrońców H.R. przekazać do rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

WZ

[f.n]

